

Motion till riksdagen 2010/11:U269

av **Lars Gustafsson (KD)**

Jordbrukspolitik i en globaliserad värld

1 Sammanfattning

Världen står inför en situation med hotande klimatförändringar, ökat energibehov och en världsbefolkning på väg mot nio miljarder. Det är dessa grundläggande omständigheter som jordbrukspolitikerna måste ta avstamp ifrån. Genom den ökade belastningen på ändliga naturresurser ökar behovet av en långsiktig ansvarstagande förvaltning. De gröna näringarna levererar ett antal ekosystemtjänster som är väsentliga för en hållbar utveckling. Det behövs en mer djupgående diskussion kring hur dessa ska värderas.

Fel! Okänt namn på

2 Innehållsförteckning

1	Sammanfattning.....	1
3	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
4	Den globala försörjningen av livsmedel.....	5
4.1	Jordbruksbiståndet.....	5
4.2	Klimatförändringen för med sig vattenbrist.....	6
4.3	Energibehovet konkurrerar.....	6
4.4	En friare handel.....	7
4.5	Avveckla importtullar.....	7
4.6	Avveckla exportstöd.....	8
4.7	Motverka exporthinder.....	8
5	Europeiska unionens (EU:s) ansvar.....	8
5.1	Därför behövs en gemensam jordbrukspolitik.....	9
5.2	Lika villkor inom EU.....	9
5.3	Ökad kundanpassning.....	10
5.4	EU som en global spelare.....	10
5.5	Livsmedelssäkerhet.....	10
6	Svensk jordbrukspolitik.....	11
6.1	Lantbrukaren som miljövärdare.....	12
6.2	Djurhälsa.....	13
6.3	Enklare regler.....	14
6.4	De gröna näringarnas konkurrenskraft.....	14
6.5	Småskalig förädling och försäljning.....	14

3 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anpassa jordbruksinvesteringarna till de befärade klimatförändringarna.¹
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka jordbruksbefolkningens politiska och sociala ställning i utvecklingsländerna.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka jordbruksbiståndets andel av biståndet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka framväxandet av fungerande marknader och lokala jordbrukarorganisationer i utvecklingsländerna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka konsumentskyddet.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla EU till en ”hemmamarknad” med likvärdiga regler och krav för alla producenter, vilket stimulerar en rationell användning av jordbruksmarken.¹
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att offentligt finansierade ersättningar till lantbruket ska finnas även i framtiden för att garantera medborgarnas behov av kollektiva nyttigheter, samt att värna det öppna, betade landskapet.¹
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att diversifiera verksamheten i de gröna näringarna, med ökad inriktning mot andra nyttigheter än livsmedelsprodukter.¹
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fortsätta avregleringen av den internationella handeln.²
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att medverka till ett nytt WTO-avtal, och förutsägbara villkor som stimulerar investeringar i jordbruket i EU och övriga världen.²
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att begränsa användningen av bekämpningsmedel.¹
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa utsläppsrätter för kväve och fosfor.¹
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka djurhälsan och djurskyddet.¹
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att gynna lokal produktion genom ett förenklat regelverk.¹

Fel! Okänt namn på

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att minska kostnaderna för de mest skötsamma producenterna genom ett mer riskbaserat synsätt.¹
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagar och regler i större utsträckning anpassas med hänsyn till mindre livsmedelsföretag.¹
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att för ”nollskalig” livsmedelsförsäljning bör samma regler tillämpas som för konsumtion i det egna hushållet.¹

¹ Yrkandena 1, 5–8 och 11–17 hänvisade till MJU.

² Yrkandena 9 och 10 hänvisade till NU.

4 Den globala försörjningen av livsmedel

Jordbrukspolitiken bör ta sin utgångspunkt i en global utblick. EU har ett ansvar för att bidra till en fungerande global livsmedelsförsörjning. Världsbe-folkningen ökar i antal, och beräknas uppgå till 9 miljarder vid seklets mitt. Ändrade matvanor med mer kött medför en ökad efterfrågan på jordbruks-mark för foder. Världens bönder måste nästan fördubbla sin produktion av mat, foder och fiber till 2050 för att möta en växande efterfrågan. Jordbruks-produktionen måste samtidigt anpassas till förändringar i klimatet, ett hållbart utnyttjande av resurserna mark och vatten samt en bibehållen biologisk mång-fald. I takt med den befärad klimatförändringen kan vi förvänta oss att jord-bruket i de tempererade länderna, däribland de flesta EU-länderna, kommer att spela en större roll för livsmedelsproduktionen.

Antalet människor som lider av hunger har vuxit dramatiskt under de senaste åren. Den globala ekonomiska krisen förvärrar hungern genom att minska arbetstillfällena och fördjupa fattigdomen. FN:s livsmedelsorgan FAO beräknar att antalet hungriga ökade med ytterligare 100 miljoner under 2009 (Källa: FAO). Därmed går fler än en miljard människor hungriga. Jorden, skogen och landsbygdens miljö är resurser som behöver användas mer och effektivare för att möta världens utmaningar.

Europa måste stödja utvecklingen av jordbruket i utvecklingsländerna så att de kan öka jordbrukets produktivitet och samtidigt ta hänsyn till miljöpå-verkan och livsmedelskvalitet. Mycket av européernas konsumtion utgörs av produkter från utvecklingsländerna, t.ex. kaffe, ris, frukt, m.m. Det är nöd-vändigt att prioritera stödet till jordbruksutveckling i biståndspolitiken. Även demokratin och de rättsliga institutionerna behöver utvecklas. Grundläggande rättigheter, såsom äganderätt, är ofta outvecklade. Sverige och EU bör därför trycka på för att få till stånd reformer som innebär tydliga strukturer för ägande och brukarrättigheter. Lokala jordbrukarorganisationer i utvecklings-länderna bör stärkas. När bönderna själva går samman kan de pressa priserna på insatsvaror och transporter och samarbeta kring marknadsföring, anskaf-fande av lagerlokaler och upprättande av fungerande marknadsplatser.

4.1 Jordbruksbiståndet

Antalet undernärda människor på jorden har ökat till följd av den ekonomiska krisen och har för första gången på 40 år överskridit 1 miljard. I Afrika finns det samtidigt inom jordbruket en potential att öka produktiviteten och att öka de inhemska marknadsandelarna.

Det är mycket beklagligt att de rika länderna sedan 1980-talet har minskat den del av biståndet som går till jordbruksutveckling. I mitten av 1980-talet gav OECD-länderna 11,5 procent av allt sitt bistånd till jordbrukssektorn. Tjugo år senare har denna andel minskat till 3,4 procent. Både Sveriges bi-stånd och EU:s bistånd behöver i mycket högre grad riktas mot jordbrukssek-torn. Det handlar om att hjälpa till med investeringar för att öka produktivite-ten, men också om att skapa förutsättningar för en fungerande marknad, ex-

Fel! Okänt namn på

empelvis fungerande infrastruktur. Världsbankens senaste utvecklingsrapport om jordbruket konstaterar att BNP-tillväxt som härrör från jordbrukssektorn har fyra gånger så stor effekt när det gäller att höja inkomsterna för de fattigaste jämfört med tillväxt inom andra sektorer av ekonomin.

Utbyggnad av infrastruktur och skapandet av fungerande avsättningsmarknader för jordbruksprodukter är avgörande för jordbrukets lönsamhet och därmed för jordbrukssektorns möjligheter att dra till sig investeringar. För att förbättra marknadernas funktionssätt krävs inte enbart insatser inom jordbruksproduktionen, även infrastrukturen har avgörande betydelse för fungerande marknader. Vidare bör regeringarna avstå från överdriven beskattning av jordbrukarna, samt liberalisera handel och prissättning på produkterna. Det behövs också breda satsningar på forskning, teknikutveckling och rådgivningsinsatser. Mikrokrediter, stöd till lokala marknader samt Fair Trade har visat sig verkningsfulla, förutsatt att de nationella institutionerna stärks och att importländernas tullar hålls nere. Utan fungerande lokala och nationella institutioner har teknologiöverföring och övergång till grödor med högre avkastning ingen effekt vad gäller att hjälpa de fattigare, småskaliga jordbrukarna (Källa: The UN International Agricultural Assessment, IAASTD, 2008).

4.2 Klimatförändringen för med sig vattenbrist

Världen lider redan av vattenbrist, som väntas förvärras i framtiden. Som följd av den klimatförändring som befaras ske till följd av människans utsläpp av växthusgaser kommer skördarna att bli allt mer osäkra när regnen inte kommer i rätt tid eller inte är tillräckliga. Det vatten som kan användas till konstbevattning är samma vatten som industrin, boskapsuppfödningen och hushållen redan konkurrerar om. I framtiden kommer denna konkurrens att öka. Den knappa vattenmängden och dåliga vattenkvaliteten påverkar matproduktionen i negativ riktning, höjer matpriserna och leder till sämre kvalitet och säkerhet. De höjda priserna beror också på ökande energikostnader som har att göra med vattenpumpning, transport och saltavlägsning från havsvatten. För att matproduktionen ska kunna garanteras också i framtiden måste man effektivisera vattenanvändningen genom att investera i forskning och utrustning, samt förnya förvaltningen av vattenanvändningen och vattenpolitiken.

4.3 Energibehovet konkurrerar

Andelen jordbruksmark som används till biodrivmedel uppgår ännu till enbart cirka 1 procent på global nivå. Den ökade efterfrågan på biobränslen leder dock redan till ökad konkurrens om markanvändningen, vilket driver upp priserna på jordbruksprodukter. I grunden innebär detta en stor möjlighet för världens fattiga, eftersom de fattiga är överrepresenterade i landsbygdsbefolkningen, i synnerhet i utvecklingsländerna. Samtidigt utgör de ökande odlingsarealerna att den naturliga växtligheten, och med denna de naturliga

ekosystemen, trängs undan. För att bevara ekosystemen och den biologiska mångfalden är det därför önskvärt att den odlade marken används så effektivt som möjligt. Därför bör det vara ett villkor för biobränsleodling att det sker en samtidig produktion av biobränslen och foder alternativt grödor för humankonsumtion. När biobränslen tas från skogen är det viktigt att detta sker på ett uthålligt sätt så att avskogning undviks och att den biologiska mångfalden bevaras. Det är också angeläget att stärka myndigheterna i de stora skogsländerna så att illegal avverkning förhindras och att lokalbefolkningens rättigheter tillvaratas.

Kritiken mot odling av biodrivmedel har gått ut på att mark tas i anspråk, som annars skulle kunna användas för livsmedelsproduktion. Hela denna problematik är komplicerad och kräver etablerandet av klara regelverk som styr produktionen av biodrivmedel mot största möjliga klimatnytta och till att utnyttja markområden respektive växtmaterial som inte konkurrerar med produktionen av livsmedel och inte äventyrar den biologiska mångfalden. Tropikerna har generellt bättre förutsättningar att producera biomassa. Många u-länder har här en möjlighet att producera för export sedan de inhemska behoven av drivmedel tillgodosetts, givet att regelverket skyddar odlingsmark och biologiskt rika marker. Industrieländernas politik för biobränslen bör utformas så att import från olika tropiska länder inte missgynnas.

Livsmedelstransporterna står för en stor del av de totala internationella varutransporterna. Allt fler människor lär sig uppskatta exotisk internationell mat, vilket genererar allt mer transporter av råvaror. Handel är positivt, men man måste ifrågasätta transporterna ur ett miljöperspektiv. Utsläppen till följd av konsumtion av importerade livsmedel ökar. Genom ökad miljömedvetenhet kan denna påverkan minskas.

4.4 En friare handel

Handel skapar välfärd. Det är därför positivt med en fortsatt balanserad avreglering av den internationella handeln. En snar uppgörelse inom WTO:s Doharunda skulle innebära en fortsatt utveckling av det globala välbefindandet. WTO-reglerna ska rymma möjligheter till socioekonomiska hänsyn och miljöhänsyn. De fattiga ländernas möjligheter att bygga upp sin livsmedelsproduktion ska värnas inom WTO.

Handelsavtalen med utvecklingsländer ska inte utgöra hinder för utveckling inom jordbrukssektorn. Många länder väljer att inte utnyttja de möjligheter som de har enligt gällande avtal att införa importtullar för att skydda det inhemska jordbruket.

4.5 Avveckla importtullar

Europa kan bidra till en utveckling av u-ländernas jordbruk genom att köpa deras produkter. Europeiska unionens tullar mot omvärlden ska därför tas bort. De länder som idag får exportera tullfritt till EU, och som därigenom

Fel! Okänt namn på

skulle missgynnas av slopade tullar, bör kompenseras genom särskilt riktade åtgärder.

Utvecklingsländerna bör under överskådlig tid ges möjlighet att ha ett tullskydd för att kunna bygga upp sitt eget jordbruk. EU bör därför i internationella förhandlingar hävda utvecklingsländernas rätt att själva välja i vilken utsträckning de vill skydda sitt inhemska jordbruk. Samtidigt är vi medvetna om att många länder väljer att inte utnyttja de möjligheter som de har enligt gällande avtal att införa importtullar för att skydda det inhemska jordbruket. Det är viktigt att intäkterna kommer jordbruket till del och används för investeringar i produktionen och infrastrukturen för distribution av livsmedel inom landet.

Frihandel innebär ökade möjligheter för utvecklingsländerna, men oönskade liberaliseringar kan slå snett om inte de institutionella förutsättningarna för en fungerande marknad finns på plats. Det är utan tvekan så att vissa liberaliseringar i världshandeln i kombination med bibehållandet av jordbrukssubventioner inom i-länderna inneburit svåra problem för många människor i fattigare länder.

4.6 Avveckla exportstöd

Vid WTO-toppmötet i Hongkong i januari 2006 beslöts att i-ländernas exportsubsidier för jordbruksprodukter ska avvecklas före 2013. Avvecklingen av dessa stöd bör inledas snarast.

4.7 Motverka exporthinder

WTO:s medlemsländer har inte på samma sätt som för importhinder gjort handelspolitiska åtaganden när det gäller exportbegränsningar. Men exporthinder kan vara minst lika skadliga för världshandeln som importhinder. Kan man inte lita på möjligheterna att importera livsmedel måste ju varje land öka sin inhemska försörjningstrygghet. Frågan om exporttullar bör därför tas upp i handelsförhandlingarna. Staterna har ett legitimt intresse av att förhindra att jordbruksproduktionen i landet säljs utomlands till högstbjudande om detta innebär att delar av den inhemska befolkningen svälter. Överenskommelser om begränsningar av exporthinder bör därför åtföljas av program för direkt konsumtionsstöd till de fattiga, där industriländerna bör stå för en del av kostnaden. Samtidigt som detta görs måste inhemska resurser satsas också på att utveckla jordbruket genom effektivare brukningsmetoder. Det är inte hållbart i längden att bara förhindra att produktionen säljs utomlands.

5 Europeiska unionens (EU:s) ansvar

EU har ett globalt ansvar för livsmedelsförsörjningen. Detta ansvar kommer att öka i takt med klimatförändringen, då jordbrukets produktivitet beräknas

sjunka i många fattigare länder närmare ekvatorn. Europas ansvar ligger i att det utgör ett tempererat område som särskilt väl lämpar sig för livsmedelsproduktion. Europa har därför på kort och medellång sikt en viktig roll att spela för att bidra till livsmedelsförsörjningen i världens bristområden. Ur ett internationellt perspektiv är det därför nödvändigt att åkermarken nyttjas för livsmedelsproduktion eller annan produktion som lätt kan ställas om till livsmedelsproduktion.

De speciella villkor som är förknippade med jordbruk och livsmedelsproduktion måste få konsekvenser i form av en ansvarsfullt utformad jordbrukspolitik som skapar rimliga förutsättningar för både livsmedelsmarknaden och den enskilde lantbruksföretagaren. Jorden ligger där den ligger och kan inte flyttas utomlands. Samtidigt bör vi ta ansvar för försörjningen för människor som lever i länder som saknar goda produktionsförutsättningar.

Landsbygden erbjuder ett antal nyttigheter, som är känsliga och ändliga. De speciella villkor som är förknippade med jordbruk och livsmedelsproduktion motiverar en jordbrukspolitik som i olika avseende skiljer sig från allmän närings- och handelspolitik. Det gäller omställning till miljömässigt hållbara brukningsmetoder, och att vårda och sköta även icke produktiva områden där miljöhänsyn fodrar särskild skötsel.

5.1 Därför behövs en gemensam jordbrukspolitik

EU behöver även fortsättningsvis ha en gemensam jordbrukspolitik. En nationalisering av jordbrukspolitiken skulle sannolikt innebära ökade subventioner och regleringar, det vill säga minskat utrymme för marknadsmekanismerna. Mindre länder, däribland Sverige, skulle missgynnas. Samhället måste vara berett att betala för de samhällstjänster som bara lantbruket kan leverera. Den gemensamma jordbrukspolitiken behövs för att detta stöd skall vara likvärdigt över hela unionen och inte leda till att orimliga skillnader uppstår i förutsättningarna mellan de olika medlemsländerna. Kristdemokraterna anser att EU:s jordbruksbudget bör minska över tid.

5.2 Lika villkor inom EU

Det finns ett behov av fortsatt politisk reglering av jordbruket för att garantera medborgarnas behov av miljömässigt odlade livsmedel av hög kvalitet. Den gemensamma politiken ska möjliggöra en marknad med lika regler för alla producenter i unionen, vilket stimulerar en sund konkurrens och en rationell användning av jordbruksmarken. Den gemensamma jordbrukspolitiken ska ge alla producenter inom EU samma ekonomiska villkor och kvalitetsmässiga krav. Konsumenternas krav ska stå i centrum genom ökad marknadsanpassning och nödvändig konsumentanpassad reglering. Genom förbättrad information ska konsumenterna kunna göra rationella val. Därför är det viktigt med krav på tydliga märkningssystem. Starka miljö- och djurhållningskrav, som innebär ökade produktionskostnader, måste få leda till högre priser eller ekonomisk kompensation. De miljö- och landskapsvårdande inslagen, som är en

Fel! Okänt namn på

”kollektiv nytthet”, måste också betalas av alla. Som konsumenter måste vi betala detta antingen via skattsedeln eller i butiken.

5.3 Ökad kundanpassning

Den europeiska jordbrukspolitiken ska reformeras i riktning mot ökad kund- och marknadsanpassning i ett tempo som biologiska och ekonomiska förutsättningar tål, med bibehållna krav på god miljö och livsmedelskvalitet. Detta måste ske på ett ansvarsfullt sätt så att företagen och konsumenterna kan hantera anpassningen. Politiken ska inriktas på att främja produktion av hög livsmedelskvalitet för god hälsa.

Genom forskning och utveckling ska nya marknader öppnas för jordbruket inom en miljövänlig energisektor i god samverkan med livsmedelsproduktionen. På åkermark eller potentiell åkermark ska primärt livsmedel produceras. EU ska vara föregångare och initiativtagare till en jordbrukspolitik och livsmedelspolitik som uppfyller högt ställda miljö- och klimatkrav i både produktions- och distributionsledet. Ökat fokus ska inriktas mot forskning och utveckling av miljövänliga bränslen.

Gentekniken öppnar möjligheter, men det finns också obesvarade frågor som gör att stor försiktighet måste iaktas på området. Som medborgare ska man ha möjlighet att avstå produkter som innehåller genetiskt modifierade organismer. Det är helt nödvändigt med tydliga märkningssystem så att konsumenter, inte minst allergiker, upplyses om att livsmedlet utsatts för genmodifiering. Det är också viktigt att kommuner, andra lokala myndigheter och organisationer har laglig rätt att endast köpa in varor som är fria från genetiskt modifierade organismer.

5.4 EU som en global spelare

EU är världens största livsmedelsimportör och samtidigt världens största livsmedelsexportör. För att det europeiska jordbruket ska ha förutsägbara villkor behövs ett nytt WTO-avtal. Ett nytt WTO-avtal ska innebära en större förutsägbarhet och stimulera till fler investeringar i jordbrukssektorn världen över.

5.5 Livsmedelssäkerhet

Konsumenten har rätt att känna sig trygg med den mat han eller hon äter. Det behövs tydliga regler för ursprungsmärkning, fullständig innehållsdeklaration, märkning av genmodifierade varor m.m. Förtroendet för svenska livsmedel är högt. Sverige har bland de friskaste djuren i världen. De högt ställda kraven på produktions- och distributionskostnader måste betalas av konsumenten, antingen via skattsedeln eller direkt i butiken. Tydliga gemensamma regler skapar förutsättningar för en fungerande marknad på lika villkor inom EU.

När marknaden fungerar kan medvetna konsumenter genom sina val driva fram en utveckling mot ännu högre livsmedelskvalitet.

Det är viktigt att EU skapar tydliga gemensamma regler för användning av kemiska bekämpningsmedel. Vi måste kunna lita på att den mat vi köper är sund och frisk. Genom ökade kunskaper om biologiska och biotekniska metoder kan användningen av konstgödsel och kemiska bekämpningsmedel inom det europeiska jordbruket minska.

Konsumentskyddet behöver stärkas inom EU. Ett tydligt system för ursprungsmärkning och för ekologisk märkning ska eftersträvas. Det är viktigt att konsumenten får bra och tydlig information om vad olika varor innehåller och vilken klimatpåverkan de har. De långväga transportererna av livsmedel är ett problem som skapar oro kring matens kvalitet. Transporter bidrar till utsläpp av växthusgaser. En ökad andel närproducerat innebär minskade transporter och ett ökat förtroende för livsmedelskvaliteten.

Försiktighetsprincipen ska leda till en restriktiv hållning mot genetiskt modifierade livsmedel. Den genetiska variationen får inte utarmas. Forskning kring de långsiktiga riskerna med GMO måste fortsätta och resultaten måste vara vägledande för beslut som tas.

6 Svensk jordbrukspolitik

Jordbrukssektorn och lantbruksföretagen är en viktig tillväxtbransch. Klimatförändringarna väntas medföra att växtsäsongen förlängs med 1-2 månader i Sverige, medan södra Europa kommer att få ökad torka och lägre produktion. Detta ger Sverige en möjlighet och ett ansvar att öka sin livsmedelsproduktion. De gröna näringarna kan spela en viktig roll i omställningen till ett hållbart samhälle och samtidigt innebära att många nya arbetstillfällen skapas på den svenska landsbygden.

Svensk jordbrukspolitikens viktigaste uppgift i relation till europeisk politik är att garantera lika ekonomiska villkor mellan svenska och andra europeiska bönder. Ett mycket nära samarbete mellan staten och producentorganisationerna är nödvändigt, vid beslut om angelägen styrning med miljökrav och avgifter. Den svenska regeringens position i förhandlingarna kring den gemensamma jordbrukspolitikens utformning bör fastställas i samråd med jordbrukets och landsbygdens organisationer.

Strävan efter att ha ett jordbruk med kvalitetsmässigt fullvärdiga livsmedel kan ge Sverige många konkurrensfördelar. Jordbruksföretagarna ska ges förutsättningar att långsiktigt bedriva sin livsmedelsproduktion tillsammans med därtill hörande kultur- och miljöarbete. Landsbygdsutvecklingen ska inriktas på utveckling av ett differentierat företagande, där man tar till vara förädlingspotentialer. Svenskt jordbruk är den viktigaste ekonomiska motorn för en levande landsbygd.

Fel! Okänt namn

6.1 Lantbrukaren som miljövardare

Svenskt kulturlandskap är en viktig bärare av biologisk mångfald. Lantbruksföretagaren står i många avseenden för det trygga, långsiktiga och konsekventa förvaltarskapet. Ett arv väl värt att föra vidare. I Sverige befinner sig det öppna landskapet i fara. Ansenliga natur-, miljö- och kulturvärden står på spel. Hagar och betsmarker växer igen. Bygder överges. När det öppna landskapet hotas försvinner samtidigt en biotop som är viktig för många växt- och djurarters överlevnad.

En förutsättning för det öppna landskapet är att marken brukas och betas. Det är därför nödvändigt att den svenska mjölk- och köttproduktionen värnas. Även hästnäringens betydelse ska i detta sammanhang lyftas fram. För att kunna hålla djur på markerna under sommaren krävs odling av vinterfoder. Ett riktat vallstöd är ett verksamt instrument för att möjliggöra fortsatt djurhållning och nyttjande av naturbetesmarkerna. Vallodling och betesmarker kompletterar således varandra och båda dessa former för markanvändning bör finnas i hela landet.

Ett ändamålsenligt skydd behövs för att säkra de biologiska värdena gentemot det rörliga friluftslivet. Utveckling och forskning för miljövänliga drivmedel ska öka svensk jordbruks- och skogsproduktion. Extensiv odling ska långsiktigt hushålla med hög mark- och jordkvalitet. Ekologisk produktion ska utvecklas i takt med marknadens efterfrågan. De senaste åren har företag med småskalig livsmedelsproduktion kunnat dra nytta av marknadens ökade efterfrågan på ekologiska produkter och mat med lokal prägel. Ändå visar det sig att det är svårt att nå riksdagens mål om att 20 procent av jordbruksarealen skall vara certifierad ekologisk odling år 2013. År 2008 var endast 9,3 procent sådan mark (Källa: Regeringens budgetproposition prop. 2009/10:1). Regeringen konstaterar i budgetpropositionen för 2010 att några av de befintliga miljöersättningarna inom Landsbygdsprogrammet har en lägre anslutning än väntat. För att de mål som finns angivna i programmet ska kunna uppnås, och därmed flera av riksdagens fastställda miljökvalitetsmål, föreslår regeringen att vissa miljöersättningar ska förstärkas. Det gäller bl.a. ersättningar för ekologiska produktionsformer, upprätthållande av hävden av ängs- och betesmarkerna samt vatteninsatser. Vi anser att regeringen bör agera kraftfullt för att uppnå de fastställda miljömålen inom jordbruket. Riktade åtgärder inom bl.a. Landsbygdsprogrammet ger goda förutsättningar för en ökad produktion av ekologiska livsmedel som kan tillgodose konsumenternas efterfrågan. Kommuner och landsting spelar en viktig roll för att nå målet om att 25 procent av den offentliga konsumtionen av livsmedel ska vara ekologiska livsmedel.

Det finns i Sverige ett antal styrmedel som syftar till att minska utsläppen av kväve och fosfor till sjöar och hav. Flertalet av dessa är sektors- eller åtgärds-specifika, vilket skapar dåliga förutsättningar för att styra mot kostnads-effektiva åtgärder. Forskningsresultat pekar också på dessa styrmedel genererat onödigt kostsamma åtgärder.

Naturvårdsverket har föreslagit införandet av ett system med avgifter för kväve och fosfor, som kan innebära en gradvis övergång till ett system med

överlåtelsebara utsläppsrätter (Källa: Naturvårdsverkets rapport 5913, 2008). Avgifterna skall betalas för utsläpp som överskrider ett angivet tak. För eventuella utsläpp som överskrider utsläppstaket kan utsläpparen välja mellan att antingen genomföra egna åtgärder för att minska utsläppen eller betala en avgift till en reglerande myndighet. Denna myndighet tecknar sedan avtal med aktörer som utför åtgärder som kompenserar för den överskjutande belastningen. Efterhand kan en andrahandsmarknad upprättas för handel med belastningsrättigheter. Naturvårdsverket föreslår att systemet först skall testas i ett pilotområde. Regeringen bör gå vidare med Naturvårdsverkets förslag. På sikt bör kravet på sådana utsläppsrätter också vidgas till att omfatta alla spårbara utsläpp av dessa ämnen, även från industrier. Genom effektiva åtgärder skulle lantbruksföretagaren då kunna tjäna på att sälja utsläppsrätter och därigenom få kapital till ytterligare förbättringar i sin produktion. Ett system med utsläppsrätter bör få största möjliga geografiska täckning.

6.2 Djurhälsa

Det är viktigt att konsumenterna har tillgång till korrekt och tydlig information om krav på djurskydd och djurhälsa. Både offentliga och ideella aktörer kan spela en viktig roll för att vägleda konsumenterna. Under lång tid har svenska staten investerat mycket i att förebygga, kontrollera och bekämpa inhemska djursjukdomar. I och med dessa program kan de direkta kostnaderna för bekämpningen vid akuta sjukdomsutbrott hållas nere. Dessa uppbyggda kontroll- och bekämpningsprogram är grunden i den svenska modellen för god djurhållning och livsmedelssäkerhet.

Övervakningen av sjukdomar som kan smitta till människa, s.k. zoonoser, har direkt betydelse för människors hälsa och för kostnaderna för hälso- och sjukvård. Handel med levande djur är en stor riskfaktor vad gäller spridning av smittsamma sjukdomar. Att minska användningen av antibiotika i djurhållningen är inte bara en fråga om djurhälsa, utan även folkhälsa. EU har från och med år 2006 börjat fasa ut antibiotika i djurfoder. Resten av världen bör följa EU:s linje. Till att börja med bör den generella användningen av antibiotika begränsas.

De långa och ofta plågsamma djurtransporterna som förekommer inom EU är oacceptabla. För att korta transporter och transporttider bör EU främja närbelägna, eller mobila, småskaliga slakterier med bibehållen livsmedelssäkerhet. EU-stöd av olika slag bör kunna användas för investeringar för förbättrat djurskydd. Alla bidrag för transport av levande djur måste upphöra. Sverige har varit pådrivande för att transport på färjor ska räknas in i den totala transporttiden för djur, vilket gick igenom 2008. Djuren får nu transporteras max 28 timmar innan de måste vila. Detta är alldeles för länge. Gränsen måste sänkas till 8 timmar.

Fel! Okänt namn

6.3 Enklare regler

Alliansregeringen bedriver ett omfattande arbete med att förenkla reglerna för småföretagare. De största förenklingarna har gjorts just inom jordbruksområdet, där företagarnas kostnader för regelhanteringen har kunnat minska med 3 miljarder kronor per år. Detta regelförenklingsarbete bör fortsätta. För varje regel vill vi resa frågorna: Behövs denna regel? Löser den det problem som den ska? Vilken kostnad innebär den för ett företag?

I synnerhet behöver regelverket kring småskalig lokal produktion förenklas. Det är förvisso företagen själva som, i samspel med marknaden, har bäst förutsättningar för att utveckla sina företag och sin produktion. Statens roll bör vara att skapa goda förutsättningar för producenter och konsumenter. Det finns dock regler som drabbar små företag oproportionerligt. Ett förenklat och tydligare regelverk är nödvändigt. Det gäller bl.a. flexibla krav på köttbesiktning, insatser för att underlätta gårdsnära slakt, minskade kontrollavgifter, samt insatser för vägledning och kompetensutveckling.

6.4 De gröna näringarnas konkurrenskraft

De svenska produktionskostnaderna är höga i förhållande till konkurrentländerna. Framför allt gäller detta den arbetskrävande animalieproduktionen. De ambitiösa reglerna för djurhållningen innebär en väsentlig skillnad i kostnaden för produktion av animalier.

Trots att de svenska konsumenterna i undersökningar ofta uppger sig vara beredda att betala mer för svenskproducerat kött, ser verkligheten annorlunda ut. Den stora majoriteten av svenska konsumenter väljer det billigaste köttet, som oftast är importerat. För att öka den svenska animalieproduktionens konkurrenskraft är det därför nödvändigt att se över kontrollen och debiteringen av de mest kostnadskrävande djurskyddsåtgärderna. Kostnaderna kan sänkas för de mest skötsamma producenterna genom en mer riskbaserad tillsyn. Det är också av stor vikt att EU:s gemensamma regler, exempelvis tvärvillkoren, efterlevs i alla medlemsländer. Det leder till en konkurrens på lika villkor.

En diversifiering av de gröna näringarna, med ökad inriktning mot andra nyttigheter än livsmedelsprodukter, är en nödvändig utveckling under alla omständigheter.

6.5 Småskalig förädling och försäljning

Alliansregeringen har initierat satsningen "Sverige – det nya matlandet". Detta initiativ svarar mot ett stort intresse för närproducerade livsmedel och småskalig livsmedelsförädling. Sammanlagt satsar regeringen 160 miljoner kronor på kompetensutveckling hos företagare för att stödja småskalig livsmedelstillverkning och utveckling av företag inom mat och turism.

Lagar och regler måste i större utsträckning anpassas till att ta hänsyn till mindre livsmedelsföretag. Avgifter för rutininspektioner skall vara återhållsamma och skall endast tas ut för tillsynsbesök som verkligen äger rum. Av-

Fel! Okänt namn på

gifterna för förnyade inspektioner till följd av avvikelser från regelverket skall ej överstiga ett rimligt självkostnadspris för en kommun.

Vid sidan av småskalig produktion har även begreppet ”nollskalig produktion” fått ökad aktualitet. Det handlar om när den som bedriver viss jordbruksverksamhet för självförsörjning säljer exempelvis kött till grannen eller andra enskilda. För t.ex. de tillfällen då några ägg, en höna, en stek av hägnad hjort eller dylikt säljs privat till exempelvis en granne eller släkting skall de regler tillämpas som gäller för konsumtion i det egna hushållet. Sådan försäljning skall alltså inte betraktas som ”utbudande på marknaden” i EU-lagstiftningens mening. Förutsättningen är att sådan försäljning är ringa i omfattning och ej sker under butiksliknande former. För ”nollskalig” livsmedelsförsäljning skall samma regler tillämpas som för konsumtion i det egna hushållet.

Lagstiftningen skall utvecklas så att den tar hänsyn till vilt som föds upp i hägn. Varken de regler som gäller för tamdjur eller de regler som gäller för vilda djur är fullt ut anpassade för ej domesticerade djur som föds upp i hägn.

Stockholm den 26 oktober 2010

Lars Gustafsson (KD)